Etički kodeks o sprječavanju uznemiravanja i neprimjerenog ponašanja u audiovizualnoj produkciji

I. Namjena Etičkog kodeksa:

Etički kodeks utvrđuje poslovne principe i pravila ponašanja zasnovana na etičkim načelima u sveukupnom radnom okruženju. Njegova je svrha uspostaviti zajednički okvir vrijednosti koji potiče profesionalno, odgovorno i dostojanstveno ponašanje svih sudionika u procesu stvaranja audiovizualnog djela, a kako bi se prevenirala zlouporaba moći ili hijerarhijske nadređenosti prema podređenima u svrhu diskriminacije, nasilja ili spolnog uznemiravanja. Etički kodeks se vezuje uz projekte koji su sufinancirani sredstvima Hrvatskog audiovizualnog centra.

II. Ključne poruke:

Svaka osoba ima pravo raditi u zdravom i dostojanstvenom radnom okruženju.
Sloboda i nadahnuće su temelj kreativnog procesa stvaranja audiovizualnih djela, a strahu i nesigurnosti u tom procesu nije mjesto. **Odgovornost za izgradnju takvog okruženja leži na svakom pojedincu osobno**.

III. Kontekst:

Usvajanje Etičkog kodeksa predstavlja jamstvo svih uključenih u proizvodnju audiovizualnih djela da su posvećeni dobrobiti svojih suradnika kroz osiguravanje i održavanje uključivog i produktivnog radnog okruženja koje promiče međusobno poštovanje, integritet i profesionalno ponašanje. U tom je duhu sastavljen ovaj dokument. Uznemiravanje i zlostavljanje su ponašanja koja narušavaju jednakost i dobrobit na radnome mjestu. Poznato je da takva ponašanja imaju ozbiljne posljedice — mogu negativno utjecati na zdravlje, radni učinak i opći uspjeh pojedinaca. Stoga se uznemiravanje i zlostavljanje smatraju područjem zaštite zdravlja i sigurnosti na radu te se prema njima mora postupati ozbiljno i odgovorno.

IV. Definicije i pojmovi:

- **Radno mjesto** je svako mjesto na kojem postoje radni odnosi ili odnosi producenta i osoba u poslovnom odnosu s producentom (zaposlenici, vanjski suradnici, partneri, dobavljači). Radnim mjestom se smatraju prilike tijekom službenih obveza izvan fizičkog radnog mjesta, kao što su putovanja na set i sa seta, ili sudjelovanje u društvenim aktivnostima koje organizira producent.

- **Uznemiravanje** je uvredljivo, omalovažavajuće ili prijeteće ponašanje usmjereno prema osobi ili grupi, a koje za cilj ili posljedicu ima povredu dostojanstva te stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja.

  Ovo nepoželjno ponašanje može uključivati, ali nije ograničeno na:
  - izgovorene riječi
  - geste
  - izradu, prikazivanje ili distribuciju pisanih riječi, slika ili drugog materijala.

  Uznemiravanje može biti na temelju:
  - spola
  - rase
  - etničke pripadnosti
  - rodnog identiteta
  - vjere
  - uvjerenja
  - seksualne orijentacije
  - invaliditeta
  - dobi
  - društvenog ili imovinskog statusa
  - …

- **Uznemiravanje na temelju roda, spolno i seksualno uznemiravanje** su oblici rodnog i spolnog nasilja koji obuhvaćaju neželjena verbalna, neverbalna ili fizička ponašanja seksualne naravi ili druga ponašanja temeljena na spolu, a koja narušavaju dostojanstvo svih osoba na radnome mjestu. Spolno uznemiravanje može se očitovati u različitim oblicima – od relativno

blagih komentara seksualne naravi do fizičkog nasilja.

Verbalna ponašanja rodno uvjetovane i spolne prirode mogu biti:
- neželjeni seksualni prijedlozi
- nagovaranja ili pritisci na spolne aktivnosti
- uporni prijedlozi za druženje izvan radnog okruženja (nakon što je jasno dano do znanja da nisu dobrodošli)
- uvredljive upadice
- dvosmislene primjedbe
- aluzije
- vulgarni/opsceni komentari.

Neverbalna ponašanja rodno uvjetovane i spolne prirode mogu biti:
- prikazivanje, bilo elektroničkim putem ili na druge načine, pornografskih ili seksualno sugestivnih slika, predmeta ili pisanih materijala te upućivanje seksualno sugestivnih gesta.

Fizička ponašanja rodno uvjetovane i spolne prirode mogu biti:
- neželjeni fizički kontakti i nepotrebno dodirivanje (od tapšanja ili štipanja, namjernog dodirivanja tijela druge osobe, do fizičkog napada ili prisiljavanja na fizički odnos).

Seksualna ucjena je ponašanje kod kojeg se odbijanje ili pristajanje na neželjeno seksualno ponašanje koristi kao osnova za donošenje odluka koje utječu na pristup radu. Ovakvo ponašanje najčešće uključuje zlouporabu ovlasti.

Ponašanje temeljeno na spolu odnosi se na ponašanje koje omalovažava, ismijava ili zastrašuje osobu zbog njezina spola, uključujući vrijeđanje, uvredljivo ili ponižavajuće obraćanje, komentare vezane uz izgled ili odijevanje. Takvo ponašanje može kod osobe izazvati osjećaj neugode i stvoriti negativno radno okruženje.

- **Zlostavljanje** (*bullying*) je ponavljano negativno ponašanje – od uvredljivih verbalnih komentara do fizičkog kontakta – koje psihološki, emocionalno ili fizički ozljeđuju ili izoliraju osobu koja ih trpi. Obično uključuje niz problematičnih ponašanja ili neki obrazac ponašanja s namjerom

zastrašivanja, vrijeđanja i ponižavanja pojedinca ili grupe.

- **Mobbing** je oblik zlostavljanja koji provodi skupina, a ne pojedinac. Riječ je o društvenoj izolaciji i/ili psihološkom zlostavljanju osobe kroz kolektivne neutemeljene optužbe, ponižavanje, opće uznemiravanje ili emocionalno nasilje. Iako ga provodi skupina, mobbing uključuje i slučajeve kada pojedinac iz skupine vrijeđa, ponižava ili ismijava žrtvu putem šala ili drugih neprikladnih postupaka.

V. Djelovanje

Osobe upoznate s Etičkim kodeksom primaju na znanje da:

- svaka osoba na radnom mjestu zaslužuje poštovanje
- svaka osoba ima dužnost suprotstaviti se uznemiravanju, zastrašivanju ili zlostavljanju
- svaka osoba koja svjedoči uznemiravanju, zastrašivanju ili zlostavljanju ima odgovornost reagirati u ime žrtve ako ona nije u mogućnosti govoriti u svoje ime
- svaka osoba ima dužnost, u svom dosegu, razvijati i njegovati komunikaciju i etička načela obuhvaćena Etičkim kodeksom i poticati pozitivno i podržavajuće okruženje

Produkcija se obvezuje Etički kodeks predstaviti svim svojim suradnicima i dobavljačima, bez obzira jesu li oni plaćeni ili ne, a koji sudjeluju i na bilo koji način doprinose stvaranju audiovizualnog djela koje se sufinancira sredstvima Hrvatskog audiovizualnog centra.